

Barn- och utbildningskontoret

Handläggare: Ulla Wredle
Titel: Enhetschef
E-post: ulla.wredle@norrtalje.se

Till: Barn- och skolnämndens arbetsutskott

Yttrande över remiss från Skolinspektionen – Internationella Engelska Skolan i Sverige AB Skolinspektionens diarienummer 2022:914

Förslag till beslut

Barn- och skolnämnden antar barn- och utbildningskontorets yttrande daterat 2022-03-18 som sitt eget, och överlämnar det till Skolinspektionen.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Internationella Engelska Skolan i Sverige AB har hos Skolinspektionen ansökt om godkännande som huvudman för en förskoleklass, grundskola och fritidshem vid Internationella Engelska Skolan Norrtälje.

Norrtälje kommun har getts möjlighet att yttra sig över om en etablering av den sökta utbildningen skulle medföra påtagliga och bestående negativa följder på lång sikt.

Skolinspektionen ska, om möjligt, fatta samtliga beslut före den 1 oktober 2022.

Ärendet

Beskrivning

Internationella Engelska Skolan i Sverige AB har hos Skolinspektionen ansökt om godkännande som huvudman för en förskoleklass, grundskola och fritidshem vid Internationella Engelska skolan Norrtälje i Norrtälje kommun fr.o.m. läsåret 2023/24.

Norrtälje kommun har getts möjlighet att yttra sig över ansökan. Lägeskommunens yttrande är ett viktigt underlag för att Skolinspektionen ska kunna bedöma om en etablering av den sökta utbildningen skulle medföra påtagliga och bestående negativa följder på lång sikt (5 år) för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i kommunen (kommunal verksamhet).

Detta yttrande beskriver därför endast de negativa effekterna en etablering skulle få och inte eventuella positiva effekter. Ansökan inkluderar det planerade antal elever per skolform tre år framåt i tiden.

	Förskoleklass	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Totalt
Läsår 1	48	56	56	56	64	64	64	64	32	0	504
Läsår 2	48	56	56	56	64	64	64	64	64	32	568
Läsår 3	48	56	56	56	64	64	64	64	64	64	600
Fullt utbyggd verksamhet	48	56	56	56	64	64	64	64	64	64	600

Ansökan inkluderar antal planerade elever i fritidshemmet tre år framåt i tiden.

	Antal elever	Årskurser
Läsår 1	184	0-3
Läsår 2	184	0-3
Läsår 3	184	0-3
Fullt utbyggd verksamhet	184	0-3

Skolinspektionen ska, om möjligt, fatta samtliga beslut före den 1 oktober 2022.

Lagkrav

Skollagen 2 kap. 5§ skollagen (2010:800)

Koppling till gällande styrdokument

Mål & Budget 2022-24

Strategisk lokalförsörjningsplan för Norrtälje kommun 2020-2031

Förvaltningens analys och slutsatser

Behovsanalys

Enligt kommunens befolkningsprognos beräknas antalet invånare i åldrarna 6-15 år öka med ca 1700 elever på övergripande nivå under en tioårsperiod. Utifrån fördelningen av pågående och planerade detaljplaner beräknas majoriteten av tillkommande grundskolelever behöva en skolplats i Norrtälje stad. I dagsläget har vi ca 300 elever färre än aktuell prognos.

Ålder / År	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1-5	3 234	3 246	3 296	3 333	3 429	3 531	3 646	3 746	3 872	3 971	4 076
6-12	4 666	4 772	4 826	4 968	5 095	5 254	5 376	5 473	5 588	5 692	5 803
6	704	684	689	719	721	738	740	773	784	803	829
7-15	5 885	6 015	6 169	6 359	6 616	6 748	6 925	7 055	7 252	7 404	7 536

Konsekvensanalys

Enligt skollagen ansvarar hemkommunen för att alla elever som önskar det får en skolplacering vid någon av kommunens skolor, det så kallade "skolpliktsansvaret". Vidare är kommunen också skyldig att vid utformning av sin grundskola beakta vad som är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt för eleverna. Kommunen ska alltså så långt som möjligt beakta behovet av skolplatser i olika geografiska områden utifrån var eleverna bor, men också ta hänsyn till att elever inte får orimliga resvägar.

De kommunala skolorna ska vid mottagande och inplacering av elever ta hänsyn till vårdnadshavarens önskemål, men det får enligt skollagen inte medföra att en annan elevs berättigade krav på en placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, den så kallade "närhetsprincipen". En kommun kan inte med nuvarande regelverk "placera" en elev i en fristående skola. Det innebär att alla elever som har behov av/önskar placering i en kommunal skola garanteras en plats. Om plats inte finns i den närmaste skolan har eleven rätt till en skolplacering med rimligt avstånd från hemmet. En fristående skola kan tillämpa andra urvalsregler, till exempel kötid. Det är Skolinspektionen som godkänner den fristående huvudmannens regler för urval och mottagande.

Organisatoriska konsekvenser

Påverkan på skolstrukturen - Norrtälje tätort

Sett till kommunens långsiktiga behov av fler grundskoleplatser i Norrtälje stad med omnejd bedöms risken för skolnedläggningar på grund av kapacitetsöverskott i Norrtälje tätort som låg.

Det mest realistiska scenariot är att IES attraherar enskilda elever från olika skolor, såväl kommunala som fristående skolor, som då skulle kunna få sämre ekonomiskt hållbara delningstal för sina grupper/klasser. Det kommer sannolikt inte att vara en hel klass som lämnar en skola. En mindre förändring av elevunderlaget i varje klass innebär minskade intäkter per klass utan att kostnaderna minskar. Rektor kan inte säga upp personal, minska lokalytan eller lägga ihop klasser då de består av olika årskurser. Utifrån befolkningsprognosen kommer förmodligen alla skolor i Norrtälje tätort att kunna bedriva skola men med eventuellt sämre förutsättningar gällande elevunderlag. Förutsatt att antalet invånare i åldrarna 6-15 år inte ökar skulle andra skolor kunna få ett mindre elevunderlag, åtminstone på kort sikt. Enligt befolkningsprognosen kommer antalet elever öka med ca 1 700 fram till 2031 vilket också innebär att det finns ett behov av fler skolplatser

Påverkan på skolstrukturen i övriga delar av kommunen

Det är svårt att uttala sig om konsekvenser för skolstrukturen utanför tätorten då det inte är känt vilka urvalsregler som kommer att tillämpas. En trend har varit att fler elever söker sig till skolor i tätorten, vilket kan förväntas fortsätta oberoende av vilken huvudman som etablerar en ny skolenhet i staden.

Det kan finnas skäl att anta att IES inte enbart kommer att attrahera elever från Norrtälje tätort, utan även från omgivande landsbygd och från andra områden i kommunen och då kanske särskilt från orter med goda kommunikationer till Norrtälje. Ju äldre elever desto längre resvägar accepteras av såväl elever som vårdnadshavare. För skolenheter utanför tätorten och som har ett litet elevunderlag får en mindre förändring av elevunderlaget större konsekvenser i möjligheten att organisera verksamheten i ekonomiskt hållbara undervisningsgrupper. Större skolenheter i våra tätorter utanför Norrtälje tätort kommer sannolikt att påverkas i mindre omfattning.

De allra flesta klasser utanför tätorter är en-parallella klasser vilket gör det extra sårbart ur både ett ekonomiskt och pedagogiskt perspektiv. Den långsiktiga påverkan av elevtapp år efter år, kan medföra att en enskild skola inte längre anses möjlig att bedriva på grund av ekonomiska eller pedagogiska konsekvenser om inte elevunderlaget ökar i det aktuella området. Befolkningsprognosen visar på ett ökat antal elever i grundskolan under en tioårsperiod men den geografiska spridningen av elever i kommunen är osäker.

Påverkan på skolstrukturen vad gäller likvärdigheten

Det är i dagsläget omöjligt att dra några säkra slutsatser om etableringen av IES medför några negativa konsekvenser för likvärdigheten mellan kommunens skolor. Det kan finnas skäl att anta att IES attraherar elevgrupper med bättre socioekonomiska förutsättningar än genomsnittet i kommunen. Det finns för närvarande skillnader mellan Norrtäljes skolor i förutsättningar vad gäller elevunderlaget utifrån vårdnadshavares utbildningsbakgrund och utländsk bakgrund. En etablering skulle på sikt kunna innebära att kommunala skolorna får en ännu större andel mer resurskrävande elever än i dagsläget och därmed ökad skolsegregation. Det är alltså av största vikt att kommunen i samråd med de fristående huvudmännen aktivt arbetar med åtgärder för att motverka en sådan utveckling. Det finns dock en inbyggd svårighet med det arbetet i och med att Skolinspektionen godkänner enskilda huvudmäns urval och riktlinjer och som kan skilja sig åt beroende på huvudman.

Hemkommunen ska enligt nuvarande författningar fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Resursfördelningen är ett verktyg för kommunen att motverka konsekvenserna av skolornas olika förutsättningar. En åtgärd om ökad segregation kan vara att fördela en högre andel av "skolpengen" utifrån socioekonomiska kriterier.

För närvarande är utredningen "En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning" (SOU 2020:28) ute på remiss från Regeringskansliet. Utredningen innehåller förslag till förändringar i skollagen i syfte att minska skolsegregation och bidra till en förbättrad resurstilldelning. Vilka förslag som eventuellt blir genomförda, och vilka konsekvenser det kan få går i dagsläget inte att förutsäga. Norrtälje kommun är remissinstans, och barn- och skolnämnden kommer att lämna synpunkter på remissen under november månad.

Ekonomiska konsekvenser

Vid en etablering av IES kommer de befintliga skolenheterna att behöva anpassa sin organisation efter nya förutsättningar. Det gäller antalet elever, personal och lokaler. En svårighet för skolorna är det som nämnts tidigare att befintliga skolor kan tappa elever men att dessa elever fördelas över flera skolor och klasser. Skolenhetens till största del fasta kostnader i form av personal och lokalkostnader kvarstår samtidigt som rektors intäkter i form av skolpeng minskar. Risken är eventuellt störst inom de närmaste åren, innan antalet elever har ökat utifrån den framtagna befolkningsprognosen. I ett längre perspektiv kan den risken plana ut.

Mot bakgrund av IES särskilda "profil" finns det större skäl att anta att de kommer att attrahera elever även från landsorten och de mindre tätorterna i kommunen. Det kan innebära att kostnaden för undervisning i de kommunala skolorna totalt sett ökar på grund av svårigheter att organisera undervisningen i tillräckligt effektiva undervisningsgrupper. Det kan indirekt innebära högre kostnader i form av högre bidrag till de fristående skolorna då ersättningen till fristående skolor enligt skolförfattningarna ska grunda sig på hemkommunens budget. Fristående huvudmän ska även kompenseras för de eventuella ytterligare resurser som ges till hemkommunens verksamhet under budgetåret, till exempel om de kommunala enheterna går med underskott. Ett underskott som kan bero på segregering.

Det är mycket svårt att på längre sikt bedöma ekonomiska konsekvenser i form av detaljerade beräkningar. Det beror helt på hur befolkningsutvecklingen ser ut i kommunen i stort och hur väl övriga skolor lyckas organisera undervisningsgrupperna. En konsekvens kan bli att skolor kan behöva begränsa antalet elever i en årskurs för att inte riskera kostsamma undervisningsgrupper, även om skolan i övrigt har lokalkapacitet att ta emot fler elever.

Det ligger för närvarande en lagrådsremiss gällande kommande lagändringar vad gäller kommunernas resursfördelning till fristående skolor, men det är i nuläget oklart.

Särskilt om lokalkostnader/lokalersättning

Huvudregeln enligt skolförfattningarna är att en fristående skola ska ersättas för lokalkostnader med kommunens genomsnittliga lokalkostnad per barn i motsvarande verksamhet.

Mot bakgrund av att elevantalet ökar totalt sett i kommunen är risken mindre att den genomsnittliga lokalkostnaden per elev ökar i den kommunala verksamheten. Men vid en större andel fristående verksamhet, och om det uppstår överkapacitet i de kommunala skolorna (även inräknat att kommunen behöver ha en viss överkapacitet), finns risk att lokalkostnaden per elev i den kommunala verksamheten ökar, och i förlängningen lokalersättningen till de fristående skolorna.

Konsekvenser för skolskjutsorganisationen

Etableringen av IES i sig bedöms inte få några negativa konsekvenser för skolskjutsorganisationen. Med nuvarande riktlinjer för skolskjuts får elever som väljer annan skola än den kommunen annars skulle ha placerat eleven i, ett SL-kort om eleven uppfyller avståndsgränserna. I detta avseende bedöms IES etablering endast få marginell påverkan på skolskjutskostnaderna.

Pedagogiska konsekvenser

Barn- och utbildningskontoret kan inte se att en etablering av Internationella Engelska Skolan i sig innebär några negativa konsekvenser för de kommunala skolornas pedagogik. Indirekt kan det få konsekvenser om det byggs nya och attraktiva skollokaler i tätorten och de kommunala skolorna inte rustas upp i tillräcklig grad. Om det uppstår för stora skillnader i "standard" mellan skolor finns risk att behöriga lärare söker sig till skolor med bättre arbetsmiljö, vilket indirekt kan leda till lägre kvalitet på undervisningen i andra skolor.

IES som skolkoncern har annars i jämförelse med riket en låg behörighet av lärare med svensk legitimation. Norrtälje kommunala skolor har betydligt högre andel med svensk lärarbehörighet än IES vilket skulle motsäga en flykt av legitimerad personal till IES.

Tidplaner

Ärendet behandlas i barn- och skolnämndens arbetsutskott den 21 mars och i barn- och skolnämnden den 4 april.

Jenny Nordström
Förvaltningsdirektör
Barn- och utbildningskontoret

Agneta Brus
Verksamhetschef
Barn- och utbildningskontoret

Bilagor

Bilaga 1 - Remiss Skolinspektionen 2022-02-21

Bilaga 2 - Sammanställning av skolenheter

Bilaga 3 - Karta med geografisk placering av kommunala respektive fristående enheter

Beslut skickas till

Skolinspektionen